

OBSAH

Predhovor k I. vydaniu (M. Lehký, R. Menkyna)

Úvod (R. Dzúrik)

1. ANATÓMIA A FYZIOLÓGIA OBLIČIEK (R. Dzúrik, L. Kovács)	9
1.1. Štruktúra obličiek (A. Böör)	9
1.1.1. Glomerulus	11
1.1.2. Dreň obličky	13
1.1.3. Juxtglomerulový aparát	15
1.1.4. Interstícium obličky	15
1.1.5. Cievne zásobenie obličky	15
1.1.6. Obličky počas novorodeneckého a dojčenského obdobia	15
1.2. Prietok krvi obličkami (R. Dzúrik, K. Štefiková)	17
1.2.1. Cievna rezistencia v obličkách	17
1.2.2. Regulácia vaskulárneho tonusu	17
1.2.3. Regulácia renálneho prietoku krvi	19
1.2.4. Stanovenie prietoku krvi v obličkách	20
1.3. Glomerulová filtrácia (R. Dzúrik, K. Štefiková)	22
1.3.1. Regulácia glomerulovej filtrácie	22
1.3.2. Stanovenie glomerulovej filtrácie	23
1.3.3. Indikácie k stanoveniu glomerulovej filtrácie	25
1.3.4. Frakčná exkrécia	26
1.4. Endokrinná a parakrinná činnosť obličiek (B. Lichardus, L. Kovács)	28
1.4.1. Systém renínovo-angiotenzínový	28
1.4.2. Urodilatín	32
1.4.3. Systém kalikreínovo-kinínový (B. Lichardus, I. Lazúrová)	36
1.4.4. Endotelíny (B. Lichardus, I. Lazúrová)	38
1.5. Činnosť tubulov (L. Kovács)	42
1.5.1. Reabsorpcia a sekrécia	42
1.5.2. Funkcia renálnych tubulov	43
1.5.3. Tubulárny transport sodíka	45
1.5.4. Tubulárny transport vody	48
1.5.5. Tubulárny transport draslíka	48
1.5.6. Tubulárny transport bikarbonátov	50
1.5.7. Mechanizmy tubulárneho transportu	52
1.5.8. Postnatálny vývoj funkcie obličiek	54
1.5.9. Tubulárne funkcie u starších osôb	55
1.5.10. Vyšetrenie tubulárnych funkcií	55
1.6. Zriedňovanie a koncentrovanie moču (L. Kovács)	58
1.6.1. Renálna osmoregulácia	58
1.6.2. Mechanizmy tvorby koncentrovaného a zriedeného moču	61
1.6.3. Koncentračná schopnosť obličiek a jej poruchy	65
1.6.4. Zriedenie moču a jeho poruchy	71
1.6.5. Diferenciálna diagnostika polyurických stavov	72
1.7. Regulácia metabolizmu Ca a P (V. Spústová)	76
1.7.1. Vápnik	76
1.7.2. Fosfor	81
2. SYNDROMOLÓGIA OBLIČKOVÝCH CHORÔB (M. Šašinka)	85
2.1. Renálne syndrómy (M. Šašinka)	85
2.1.1. Syndróm izolovanej hematúrie	85
2.1.2. Syndróm izolovanej proteinúrie	85
2.1.3. Akútny nefritický syndróm	85
2.1.4. Chronický nefritický syndróm	86
2.1.5. Nefrotický syndróm	86
2.1.6. Syndróm akútnej renálnej insuficiencie	86
2.1.7. Syndróm chronickej renálnej insuficiencie	86

2.2. Proteinúria (M. Šašinka)	87
2.2.1. Prerenálna proteinúria	90
2.2.2. Glomerulová proteinúria	90
2.2.3. Tubulárna proteinúria	91
2.2.4. Postrenálna proteinúria	92
2.2.5. Zmiešaná proteinúria	92
2.2.6. Prechodné proteinúrie	94
2.3. Nefrotický syndróm (M. Šašinka, R. Dzúrik)	97
2.4. Formované elementy v moči (L. Podracká)	124
2.4.1. Hematúria	124
2.4.2. Leukocytúria	127
2.4.3. Ostatné bunky	128
2.4.4. Močové kryštály	128
2.4.5. Mikroorganizmy	129
2.5. Definícia a klasifikácia chronických obličkových chorôb (P. Pontuch)	131
2.5.1. Chronická obličková choroba	131
2.5.2. Poškodenie obličiek	131
2.5.3. Znížená glomerulová filtrácia	131
2.5.4. Klasifikácia štádií chronických obličkových chorôb	132
3. VYŠETRENIA PRI CHOROBÁCH OBLIČIEK (R. Dzúrik)	133
3.1. Klinické vyšetrenie (R. Dzúrik)	133
3.1.1. Anamnéza	133
3.1.2. Symptómy a znaky nefropatií	134
3.1.3. Terajšia choroba	135
3.1.4. Predchorobie	136
3.1.5. Rodinná anamnéza	136
3.1.6. Klinické vyšetrenie	137
3.1.7. Akútne stavy u nefrologických pacientov	138
3.1.8. Plán vyšetrení	138
3.2. Znázorňovacie metódy (P. Pontuch a spol.)	140
3.2.1. Rádiologická anatómia a fyziológia (R. Kadlečík, J. Bilický)	140
3.2.2. Konvenčná rádiológia (R. Kadlečík, J. Bilický)	142
3.2.3. Počítačová tomografia (J. Bilický, R. Kadlečík)	144
3.2.4. Patologické obrazy pri rádiologických metódach (J. Bilický, R. Kadlečík)	145
3.2.5. Ultrasonografické vyšetrenie obličiek (P. Pontuch)	151
3.2.6. Dopplerovská ultrasonografia obličiek (M. Zibolen)	157
3.2.7. Magnetická rezonancia (R. Kadlečík, J. Bilický)	158
3.2.8. Angiografické vyšetrenia (J. Bilický, R. Kadlečík)	160
3.2.9. Rádionuklidové metódy vyšetrenia (I. Režňák, J. Buchanec)	161
4. CHOROBY GLOMERULOV (M. Šašinka)	169
4.1. Klasifikácia glomerulopatií (M. Šašinka)	169
4.1.1. Základná klasifikácia glomerulopatií	169
4.1.2. Klasifikácia glomerulonefritíd	169
4.2. Imunopatogenéza glomerulonefritíd (M. Šašinka, L. Podracká)	172
4.2.1. Základné imunitné pochody pri glomerulonefritídach	174
4.2.2. Experimentálne autoimunitné glomerulonefritídy	181
4.2.3. Iné systémy imunity	184
4.2.4. Vyhojenie a progresia glomerulonefritíd	203
4.2.5. Protilátkové glomerulonefritídy	208
4.2.6. Imunokomplexové glomerulonefritídy	210
4.2.7. Celková imunopatogenéza glomerulonefritíd	213
4.2.8. Perspektívy imunopatogenetickej liečby glomerulonefritíd	218
4.3. Akútna glomerulonefritída (M. Šašinka)	225
4.3.1. Akútna postreptokoková glomerulonefritída	225
4.3.2. Akútna nestreptokoková poinfekčná glomerulonefritída	231

4.4. Rýchloprogredujúca glomerulonefritída (M. Šašinka)	234
4.4.1. Protilátková rýchloprogredujúca glomerulonefritída	234
4.4.2. Imunokomplexová rýchloprogredujúca glomerulonefritída	235
4.4.3. Rýchloprogredujúca glomerulonefritída s ANCA-protilátkami a s aktiváciou bunkovej imunity	236
4.4.4. Goodpastureov syndróm	240
4.5. Obličky pri infekčných chorobách (M. Šašinka)	243
4.5.1. Bakteriové infekcie	244
4.5.2. Spirochéty	246
4.5.3. Riketsiové infekcie	246
4.5.4. Plesňové infekcie	246
4.5.5. Protozoové infekcie	246
4.5.6. Parazitové infekcie	246
4.5.7. Vírusové infekcie	247
4.6. Minimálne zmeny a fokálna a segmentová glomeruloskleróza (M. Šašinka)	251
4.6.1. Minimálne zmeny	251
4.6.2. Fokálna a segmentová glomeruloskleróza	258
4.7. Membránová glomerulonefritída (M. Šašinka)	272
4.8. Membránovoproliferatívna glomerulonefritída (M. Šašinka, L. Podracká)	279
4.9. IgA-mezangiová a Schönleinova-Henochova glomerulonefritída (M. Šašinka)	287
4.9.1. Bergerova choroba	289
4.9.2. Glomerulonefritída pri Schönleinovej-Henochovej purpуре	300
5. OBLIČKY PRI SYSTÉMOVÝCH CHOROBÁCH (R. Dzúrik)	307
5.1. Lupusová glomerulonefritída (J. Rovenský, M. Šašinka a spol.)	307
5.2. Iné systémové glomerulonefritídy (R. Dzúrik, M. Šašinka)	331
5.2.1. Reumatoidná artritída	331
5.2.2. Systémová skleróza	332
5.2.3. Sarkoidóza	334
5.2.4. Sjögrenov syndróm, prekryté syndrómy	338
5.3. Amyloidóza obličiek a imunotaktoidná nefritída (R. Dzúrik)	343
5.3.1. Amyloidóza	343
5.3.2. Imunotaktoidná nefritída	346
5.4. Toxické nefropatie (M. Šašinka)	349
5.4.1. Akútna polieková renálna insuficiencia prerenálneho typu	352
5.4.2. Akútna polieková renálna insuficiencia renálneho typu	353
5.4.3. Poliekové poškodenie tubulov	354
5.4.4. Tubulointersticiálna nefritída vyvolaná liekmi	357
5.4.5. Vaskulitída vyvolaná liekmi	358
5.4.6. Urolitiáza vyvolaná liekmi	358
5.5. Diabetická nefropatia (P. Pontuch)	362
6. CHOROBY OBLIČKOVÝCH CIEV (R. Dzúrik)	377
6.1. Systémové vaskulitídy (P. Pontuch, R. Dzúrik, M. Šašinka)	377
6.1.1. Polyarteriitis nodosa	378
6.1.2. Syndróm Churgov-Strausovej	381
6.1.3. Wegenerova granulomatóza	381
6.1.4. Takayasuova arteritída	383
6.1.5. Temporálna (obrovskobunková) arteritída	383
6.2. Trombóza obličkových žíl (R. Dzúrik)	386
6.3. Hemolyticko-uremický syndróm (M. Šašinka)	388
6.3.1. Hnačkový hemolyticko-uremický syndróm (D+ HUS)	388
6.3.2. Nehnačkový hemolyticko-uremický syndróm (D- HUS, TTP/HUS)	397
7. KONGENITÁLNE a DEDIČNÉ CHOROBY OBLIČIEK (L. Kovács)	407
7.1. Klasifikácia dedičných chorôb obličiek (M. Šašinka)	407
7.2. Genetické aspekty dedičných nefropatií (L. Kovács)	409
7.2.1. Klasifikácia genetických chorôb	409

7.2.2. Monogénové nefropatie	410
7.2.3. Praktické aspekty molekulovej diagnostiky monogénových chorôb	416
7.2.4. Mitochondriová dedičnosť	417
7.2.5. Chromozómové anomálie	417
7.2.6. Multifaktorovo podmienené choroby	417
7.2.7. Vrodené malformácie - dysmorfizmy	418
7.2.8. Molekulový základ vzniku vrodených vývojových chýb obličiek a horných močových ciest	420
7.3. Cystické choroby a dysplázia obličiek (L. Kovács, M. Šašinka)	426
7.3.1. Klasifikácia cystických chorôb obličiek	426
7.3.2. Polycystická choroba obličiek	427
7.3.3. Hubovitá oblička	437
7.3.4. Nefronoftíza	438
7.3.5. Dysplázia, hypoplázia a cystická dysplázia obličiek	440
7.3.6. Jednoduché renálne cysty	443
7.3.7. Získané renálne cysty	443
7.3.8. Cysty obličiek pri genetických syndrómoch	443
7.4. Vrodené malformácie obličiek (M. Šašinka)	448
7.4.1. Anomálie počtu obličiek	448
7.4.2. Aplázia, hypoplázia a dysplázia obličky	450
7.4.3. Anomália tvaru a polohy obličky	451
7.4.4. Cysty obličky	452
7.4.5. Cievne anomálie	452
7.4.6. Vrodené anomálie močových ciest	452
7.5. Dedičné glomerulopatie (M. Šašinka, L. Kovács)	457
7.5.1. Dedičné glomerulopatie s nefrotickým syndrómom	458
7.5.2. Alportov syndróm	464
7.5.3. Familiárna benígna esenciálna hematuria	467
7.5.4. Dedičná osteo-onycho-dysplázia	468
7.5.5. Glomerulopatia s postihnutím kolagénu III. typu	469
7.5.6. Dedičné metabolické choroby s primárnou glomerulopatiou	469
7.5.7. Dedičné metabolické choroby so sekundárnou glomerulopatiou	470
7.5.8. Iné dedičné choroby s glomerulopatiou	472
7.6. Dedičné tubulopatie (L. Kovács, M. Šašinka)	476
7.6.1. Fanconiho syndróm	477
7.6.2. Primárna hyperoxalúria	486
7.6.3. Glykogenózy	487
7.6.4. Renálna glykozúria	488
7.6.5. Renálna aminoacidúria	488
7.6.6. Poruchy metabolizmu vápnika, fosforu a vitamínu D	490
7.6.7. Tubulárne poruchy regulácie elektrolytov	499
7.6.8. Renálna tubulárna acidóza	507
7.6.9. Izolované poruchy renálneho transportu urátov	508
7.6.10. Nefrogénny diabetes insipidus	509
7.7. Mitochondriové nefropatie (K. Gazdíkova, R. Dzúrik)	514
7.8. Choroby obličiek u novorodencov (M. Šašinka)	521
7.8.1. Fetálne obličky	521
7.8.2. Funkcia obličiek u novorodencov	521
7.8.3. Vrodené anomálie uropoetického systému	525
7.8.4. Akútna renálna insuficiencia u novorodencov	527
7.8.5. Renálna kortikálna a dreňová nekróza	530
7.8.6. Renálna venózna trombóza u novorodencov	531
7.8.7. Artériová hypertenzia u novorodencov	532
8. TUBULOINTERSTICIÁLNE NEFRITÍDY (M. Šašinka)	535
8.1. Akútne tubulointerstiálne nefritídy (M. Šašinka)	538
8.1.1. Akútne poliekové TIN	540
8.1.2. Akútne TIN pri infekčných chorobách	542

8.1.3. Akútna TIN s uveitídou	543
8.2. Chronické tubulointersticiálne nefritídy (M. Šašinka)	544
8.2.1. Analgetická nefropatia	549
8.2.2. Radiačná nefritída	552
8.2.3. Balkánska nefropatia	553
9. CHOROBY MOČOVÉHO TRAKTU (M. Šašinka)	559
9.1. Infekcie močového traktu, etiopatogenéza (M. Šašinka)	559
9.1.1. Akútna a chronická baktériová infekcie dolných močových ciest	573
9.1.2. Akútna pyelonefritída	574
9.1.3. Chronická pyelonefritída	575
9.1.4. Menej zvyčajné formy infekcií močového traktu	589
9.2. Vezikoureterový reflux (M. Šašinka)	597
9.3. Obštrukčná uropatia (J. Kliment)	601
9.3.1. Obštrukčná uropatia dolných močových ciest	601
9.3.2. Obštrukčná uropatia horných močových ciest	603
9.4. Dysfunkcia dolných močových ciest (L. Valanský)	607
9.4.1. Neneurogénna dysfunkcia horných močových ciest	609
9.4.2. Neurogénna dysfunkcia horných močových ciest	610
9.5. Trauma obličiek (M. Horňák)	613
9.6. Primárna nočná enuréza (L. Kovács, L. Podracká)	615
9.7. Urolitiáza a nefrokalcinóza (M. Horňák, L. Podracká)	619
9.7.1. Urolitiáza (M. Horňák)	619
9.7.2. Nefrokalcinóza u novorodencov (L. Podracká)	623
10. RENÁLNA HYPERTENZIA (A. Okša, M. Demeš, B. Grandtnerová)	625
10.1. Renoparenchýmová artériová hypertenzia (A. Okša)	625
10.2. Renovaskulárna artériová hypertenzia (A. Okša, M. Demeš)	632
10.3. Artériová hypertenzia pri chronickej dialyzačnej liečbe (A. Okša)	636
10.4. Artériová hypertenzia po transplantácii obličky (B. Grandtnerová, A. Okša)	638
10.5. Hypertenzná nefroangioskleróza (A. Okša)	640
11. AKÚTNÁ RENÁLNA INSUFICIENCIA (M. Mydlík)	645
11.1. Prerenálna akútna renálna insuficiencia (ARI) (M. Mydlík)	649
11.2. Akútna renálna insuficiencia z renálnych príčin (M. Mydlík)	650
11.3. Postrenálna akútna renálna insuficiencia (M. Mydlík)	651
11.4. Akútna renálna insuficiencia pri intoxikáciách (M. Mydlík)	654
11.5. Nefropatie pri chorobách pečene (M. Šašinka, T. Šagát)	657
11.5.1. Prerenálna ARI pri chorobách pečene	657
11.5.2. ARI z renálnych príčin pri chorobách pečene	658
11.5.3. Hepato-renálny syndróm	658
11.5.4. Glomerulopatie pri chorobách pečene	662
11.5.5. Tubulointersticiálna nefritída pri chorobách pečene	662
11.6. Akútna renálna insuficiencia u detí (M. Šašinka, K. Furková)	665
12. CHRONICKÁ RENÁLNA INSUFICIENCIA (R. Dzúrik, M. Šašinka)	677
12.1. Patofyziológia a rizikové faktory progresie obličkových chorôb (R. Dzúrik, M. Šašinka, V. Spustová)	677
12.1.1. Prejavy renálnej insuficiencie	678
12.1.2. Najdôležitejšie mechanizmy a rizikové faktory progresie nefropatií	679
12.1.3. Faktory progresie nefropatií	681
12.1.4. Uremické toxíny	686
12.2. Metabolické a endokrinné problémy CHRI (R. Dzúrik, V. Spustová)	693
12.2.1. Metabolické poruchy	693
12.2.2. Endokrinné poruchy	699
12.3. Renálna osteodystrofia (V. Spustová, M. Šašinka)	704
12.4. Anémia pri CHRI (V. Spustová, R. Dzúrik)	711
12.5. Chronická renálna insuficiencie u detí (M. Šašinka, L. Podracká, K. Furková)	719

12.5.1. Chronická renálna insuficiencie u detí a adolescentov	719
12.5.2. Porucha rastu u detí s chronickou renálnou insuficienciou	738
12.6. Psychologické a etické problémy pri CHRI u detí (J. Janda)	744
12.7. Eliminačné metódy v liečbe CHRI (M. Mydlík)	752
12.7.1. Hemodialýza (M. Mydlík)	752
12.7.2. Peritoneálna dialýza (M. Mydlík)	754
12.7.3. Iné eliminačné metódy (M. Mydlík)	756
12.8. Transplantácia obličky (B. Grandtnerová)	758
12.8.1. Legislatívna úprava	758
12.8.2. Indikácie a kontraindikácie k transplantácii obličky	759
12.8.3. Informovaný súhlas	759
12.8.4. Výber dvojice darca – príjemca	759
12.8.5. Načasovanie transplantácie	760
12.8.6. Darca obličky	760
12.8.7. Odber, konzervácia a transplantácia obličky	760
12.8.8. Včasná transplantácia obličky	761
12.8.9. Rejekcia obličkového štepu	761
12.8.10. Imunosupresívna liečba	762
12.8.11. Ambulantné sledovanie po transplantácii	763
12.8.12. Komplikácie transplantácie obličky	764
12.8.13. Špecifické skupiny pacientov	765
12.8.14. Transplantácia obličky u detí (L. Podracká)	766
13. OBLIČKY V GRAVIDITE A STAROBE (V. Fedelešová, K. Šebeková)	771
13.1. Zmeny obličiek v gravidite (V. Fedelešová)	771
13.1.1. Zmeny fyziológie obličiek v priebehu gravidity	771
13.1.2. Klinické vyšetrenie obličiek v gravidite	773
13.1.3. Gravidita u žien s preexistujúcou obličkovou chorobou	773
13.1.4. Choroby obličiek komplikujúce graviditu	774
13.1.5. Artérová hypertenzia v gravidite	777
13.2. Obličky v starobe (K. Šebeková)	782
13.2.1. Renálne funkcie v starobe	782
13.2.2. Laboratórne vyšetrenie obličiek	785
13.2.3. Zobrazovacie metódy obličiek v starobe	786
13.2.4. Choroby obličiek v starobe	787
14. NÁDORY OBLIČIEK (J. Breza)	797
14.1. Karcinóm obličky	797
14.2. Benígne nádory obličiek	802
14.5. Nefroblastóm	803
15. TERAPIA V NEFROLÓGII (R. Dzúrik)	805
15.1. Farmakoterapia v nefrológii (R. Dzúrik)	806
15.1.1. Farmakokinetika a dávkovanie liekov pri chronickej renálnej insuficiencii	806
15.1.2. Distribúcia liekov	806
15.1.3. Eliminácia liekov	807
15.1.4. Preskripcia liečiv	809
15.2. Diuretiká (R. Dzúrik, V. Dzúriková)	819
15.2.1. Farmakodynamika diuretík	819
15.2.2. Klinické aspekty diuretickej liečby	820
15.2.3. Interakcie diuretík s inými liečivami	824
15.2.4. Nežiaduce účinky diuretík	824
15.3. Diétna liečba v nefrológii u dospelých a u detí (R. Dzúrik, K. Furková, M. Šašinka)	828
15.3.1. Všeobecné zásady diétoterapie v nefrológii	828
15.3.2. Diétny režim pri chorobách obličiek u detí	836